

Bryssel, 8. maaliskuuta 2024
(OR. en)

7212/24

Toimielinten välinen asia:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Pysyvien edustajien komitea (Coreper I)
Vastaanottaja:	Neuvosto
Ed. asiak. nro:	7126/24
Kom:n asiak. nro:	14450/21 - COM(2021) 762 final
Asia:	Ehdotus EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI työolojen parantamisesta alustatyössä – <i>Lopullisen kompromissitekstin tarkastelu yhteisymmärryksen saavuttamiseksi</i>

I. JOHDANTO

Komissio esitteli 9. joulukuuta 2021 ehdotuksen direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä. Ehdotuksella pyritään

- (1) parantamaan alustatyöntekijöiden työoloja helpottamalla heidän ammattiasemansa asianmukaista määrittämistä kumottavissa olevan oikeudellisen olettan avulla (II luku),

- (2) parantamaan alustatyötä tekevien henkilöiden henkilötietojen suojaa parantamalla läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta ja vastuuvollisuutta automatisoitujen seuranta- ja päätöksentekojärjestelmien käytössä (III luku),
- (3) parantamaan alustatyön läpinäkyvyyttä (IV luku) ja ottamaan käyttöön tiettyjä oikeussuojakeinoja ja täytäntöönpanotoimenpiteitä (V luku).

Asiaankuuluvan oikeusperustan eli SEUT 153 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja 153 artiklan 1 kohdan b alakohdan sekä 16 artiklan 2 kohdan mukaan neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen.

Neuvosto muodosti Ruotsin puheenjohtajakaudella 7. kesäkuuta 2023 yleisnäkemyksen¹ Slovenian ja Ranskan puheenjohtajakausilla tehdyn työn sekä Tšekin puheenjohtajakaudella joulukuussa 2022 suoritettun alustavan käsittelyn pohjalta.

Euroopan parlamentti äänesti toimielinten välisten neuvottelujen aloittamisen puolesta 2. helmikuuta 2023².

II. TILANNEKATSAUS

Ehdotusta käsiteltiin kahdeksassa kolmikantakokouksessa, joista ensimmäinen pidettiin 11. heinäkuuta 2023 Espanjan puheenjohtajakaudella. Kuudennessa kolmikantakokouksessa 12.–13. joulukuuta 2023 lainsäätäjät pääsivät alustavaan yhteisymmärrykseen³. Tämä ehdotus ei kuitenkaan saanut tarvittavaa tukea pysyvien edustajien komitean kokouksessa 22. joulukuuta 2023.

Puheenjohtajavaltio Belgia jatkoi asiaa koskevia neuvotteluja, jotta yhteisymmärrykseen päästäisiin kuluvalle lainsäädäntökaudella. Se sai 26. tammikuuta 2024 pidetyssä pysyvien edustajien komitean kokouksessa tarkistetun valtuutuksen⁴, joka perustui suurelta osin joulukuussa saavutettuun alustavaan yhteisymmärrykseen ja jossa II luvun säännökset vastasivat edelleen pääosin yleisnäkemystä.

¹ Asiak. 10107/23.

² A9-0301/2022.

³ Asiak. 16187/23 ADD 1 + ADD 2.

⁴ Asiak. 5816/24 + COR 1.

Parlamentti ilmoitti puheenjohtajavaltiolle 30. tammikuuta pidetyssä seitsemännessä kolmikantakokouksessa, että yhteisymmärrykseen ei päästy. Vaikeiden neuvottelujen jälkeen molempien lainsäätäjien neuvotteluryhmät sopivat 8. helmikuuta 2024 pidetyssä kahdeksannessa kolmikantakokouksessa uudesta alustavasta kompromissitekstistä. Sopimus sisältää vaihtoehtoisen laillisuusolettamaa koskevan mallin, jossa jätetään jäsenvaltioiden harkintavaltaan vahvistaa yksityiskohtaiset säännöt tehokkaan laillisuusolettaman sisällyttämiseksi niiden kansalliseen lainsäädäntöön. Tämän toisen alustavan sopimuksen pääkohdat esitetään jäljempänä III jaksossa.

Pysyvien edustajien komitea ei kuitenkaan voinut 16. helmikuuta ja 8. maaliskuuta 2024 pidetyissä kokouksissaan kannattaa alustavaa yhteisymmärrystä, joskin kielteinen kanta sai vain erittäin pienen enemmistön. Näin ollen puheenjohtajavaltio saattaa asian ministeritason tarkastelua varten, jotta siitä päästäisiin yhteisymmärrykseen.

III HELMIKUUN 8. PÄIVÄNÄ 2024 SAAVUTETUN ALUSTAVAN YHTEISYMMÄRRYKSEN PÄÄKOHDAT

Helmikuun 8. päivänä saavutetun alustavan yhteisymmärryksen teksti on tämän ilmoituksen lisäyksessä 1. Jäljempänä olevissa selityksissä viitataan tähän lisäykseen.

I luku – Yleiset säännökset

I luku on pysynyt pitkälti yleisnäkemyksen hengen mukaisena. Puheenjohtajavaltio sai neuvotteluissa varmistetuksi, että I luku kokonaisuudessaan ja erityisesti välittäjiä koskeva 3 artikla pysyvät muuttumattomina neuvoston 26. tammikuuta antamaan tarkistettuun toimeksiantoon nähden.

Jotta direktiivin säännösten kiertäminen välittäjiä käyttäen voitaisiin välttää, I luvussa säädetään erityisesti jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että työtä välittävän digitaalisen alustan käyttäessä välittäjiä alustatyötä tekevillä henkilöillä, joilla on sopimussuhde välittäjän kanssa, on samantasoinen tämän direktiivin mukainen suoja kuin niillä, joilla on suora sopimussuhde työtä välittävään digitaaliseen alustaan (3 artikla). Tätä varten niiden on otettava käyttöön asianmukaiset mekanismit, joihin kuuluvat tarvittaessa erilaiset yhteisvastuujärjestelmät.

II luku – Ammattiasema

Yleisnäkemykseen verrattuna suurimmat muutokset sisältyvät ammattiasemaa käsittelevään II lukuun. Parlamentti kieltäytyttyä jatkamasta neuvotteluja 26. tammikuuta annetun tarkistetun valtuutuksen perusteella, yhteisymmärrykseen pääseminen edellytti oikeudellisen olettaman suhteen erilaista lähestymistapaa. Tässä lähestymistavassa, johon 8. helmikuuta aikaansaatu alustava yhteisymmärrys perustuu, jäsenvaltiot velvoitetaan vahvistamaan tosiasiallinen kumottavissa oleva työsuhdetta koskeva oikeudellinen olettama sen sijaan, että oikeudellisen olettaman mekanismia kuvailtaisiin yksityiskohtaisesti (5 artiklan 1 ja 2 kohta).

Jäsenvaltiot ovat näin ollen vastuussa oikeudellisen olettaman yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistamisesta. Tämä merkitsee, että jäsenvaltioille annetaan harkintavaltaa olettaman mekanismin määrittelyn suhteen. Sen mukaan jäsenvaltiot ovat myös vastuussa sen määrittelemisestä, koska valvontaan ja johtamiseen viittaavia tosiseikkoja on havaittu riittävästi oikeudellisen olettaman syntymiseksi.

Tässä yhteydessä jäsenvaltioilla on edelleen velvollisuus varmistaa tulos eli se, että oikeudellinen olettama on sillä tavoin *tosiasiallinen*, että se helpottaa menettelyjä alustatyötä tekevien henkilöiden kannalta. Tehokkuutta käsitettä käsitellään johdanto-osan 32 kappaleessa, jonka mukaan oikeudellisen olettaman on toisaalta tehtävä olettamasta hyötyminen alustatyötä tekeväälle henkilölle helpoksi, ja toisaalta oikeudellisen olettaman mukaisten vaatimusten ei olisi aiheutettava rasitetta, vaan niiden olisi lievennettävä alustatyötä tekevän henkilön vaikeuksia työsuhteen olemassaoloa koskevan näytön esittämisessä.

Lopullinen päätös oikeasta ammattiasemasta on asia, joka määritellään jäsenvaltioissa voimassa olevassa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä, unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen.

Kuten yleisnäkemyksessä, kumoamista koskevilla säännöillä todetaan, että tapauksissa, joissa työtä välittävä digitaalinen alusta kumoaa oletettaman, todistustaakka siitä, että kyseinen sopimussuhde ei ole työsuhde sellaisena kuin se on määriteltynä jäsenvaltioissa, kuuluu työtä välittävälle digitaaliselle alustalle.

Yleisnäkemyksen mukaisesti sääntö, jonka mukaan oikeudellista oletettavaa olisi sovellettava kaikissa kyseeseen tulevissa hallinnollisissa ja oikeudellisissa menettelyissä, joissa on kyse alustatyötä tekevän henkilön ammattiaseman asianmukaisesta määrittämisestä, on säilytetty vero-, rikos- ja sosiaaliturva-asioihin liittyviä menettelyjä lukuun ottamatta (5 artiklan 3 kohta).

Toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on velvollisuus toimia, jos ne katsovat, että alustatyötä tekevän henkilön luokittelu saattaa olla virheellinen. Ne voivat kuitenkin valita toteutettavan toimenpiteen (5 artiklan 5 kohta). Toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat näin ollen ryhtyä asianmukaisiin toimiin *tai* menettelyihin.

Vastaavasti jäsenvaltioiden viranomaisten tehtävänä on päättää *tarvittaessa* valvonnan ja tarkastusten suorittamisesta, jos toimivaltainen kansallinen viranomainen on selvittänyt alustatyötä tekevän henkilön ammattiaseman olemassaolon. Tämä vastaa 26. tammikuuta annettua tarkistettua valtuutusta ja antaa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille merkittävästi harkintavaltaa.

III luku – Algoritmijohtaminen

Algoritmijohtamista käsittelevään lukuun ei ole tehty muutoksia 26. tammikuuta annettuun tarkistettuun valtuutukseen verrattuna. Se sisältää tarvittavat suojatoimet alustatyötä tekevien henkilöiden suojelemiseksi riskeiltä, jotka liittyvät 2 artiklan 1 kohdan 8 ja 9 alakohdassa määriteltyjen automatisoitujen seurantajärjestelmien ja automatisoitujen päätöksentekojärjestelmien käyttöön. Näihin suojatoimiin voivat kuulua erityisesti:

- Kielto käsitellä tietyn tyyppisiä tietoja, esimerkiksi alustatyötä tekevän henkilön emotionaalista ja psykologista tilaa koskevia tietoja, tai käsitellä tietoja tiettyjä tarkoituksia varten, esimerkiksi biometrisiä tietoja henkilöllisyyden toteamiseksi, tai käsitellä henkilötietoja, kun tarkoituksena on ennakoida perusoikeuskirjassa määriteltyjen perusoikeuksien käyttöä (7 artikla).
- Automatisoitujen seuranta- tai päätöksentekojärjestelmien läpinäkyvyyden lisääminen alustatyöntekijöiden ja heidän edustajiensa kannalta (9 artikla).
- Ihmisen suorittama automatisoitujen seuranta- tai päätöksentekojärjestelmien valvonta, mukaan lukien joka toinen vuosi suoritettava arviointi. Valvontaa hoitavalla henkilöstöllä on oltava erityinen pätevyys ja valtuudet hylätä automatisoituja päätöksiä, ja heille on tarjottava erityistä suojelua. (10 artikla).
- Ihmisen on tehtävä päätökset sopimussuhteen rajoittamisesta, keskeyttämisestä tai päättämisestä ja alustatyötä tekevän henkilön käyttäjätilin rajoittamisesta tai tilapäisestä tai pysyvästä sulkemisesta ja muut päätökset, joista aiheutuu vastaavaa haittaa (10 artiklan 5 kohta).
- Oikeus siihen, että ihminen arvioi automatisoitujen seuranta- tai päätöksentekojärjestelmien tekemiä päätöksiä, mukaan lukien oikeus ottaa yhteyttä yhteyshenkilöön ja saada kirjalliset perustelut (11 artikla).
- Velvollisuus arvioida automatisoitujen seuranta- tai päätöksentekojärjestelmien riskiä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden kannalta (12 artikla).

IV luku – Alustatyön läpinäkyvyys

Alustatyön läpinäkyvyyttä koskevaa lukua ei ole muutettu verrattuna 26. tammikuuta annettuun tarkistettuun valtuutukseen. Luvussa edellytetään työtä välittäviä digitaalisia alustoja ilmoittamaan alustatyötä tekevien henkilöiden tekemästä työstä (16 artikla), ja siihen sisältyy säännöksiä, joiden mukaan tietyn tyyppiset alustatyötä tekeviä henkilöitä koskevat tiedot on annettava toimivaltaisten viranomaisten ja alustatyötä tekevien henkilöiden edustajien saataville (17 artikla).

V luku – Oikeussuojakeinot ja täytäntöönpano

Tässä luvussa säädetään etenkin seuraavista: alustatyötä tekevien henkilöiden oikeus asianmukaiseen korvaukseen (18 artikla), edustajien mahdollisuus osallistua menettelyihin tästä direktiivistä johtuvien oikeuksien täytäntöönpanemiseksi (19 artikla), erityisen ja suojatun viestintäkanavan perustaminen alustatyötä tekeville henkilöille (20 artikla), kansallisten tuomioistuinten mahdollisuus määrätä digitaalinen alusta esittämään menettelyn kannalta merkitykselliset todisteet (21 artikla) sekä direktiivin säännösten nojalla hyväksytyjen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavat tehokkaat, varoittavat ja oikeasuhtaiset seuraamukset (24 artikla).

Tätä lukua muutettiin 26. tammikuuta annettuun tarkistettuun valtuutukseen verrattuna ainoastaan lisäämällä 24 artiklaan uusi 3 kohta. Kyseisellä säännöksellä säädetään eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten kansallisten viranomaisten Euroopan komission tukemasta yhteistyöstä, joka koskee oikeudellisen oletaman täytäntöönpanoa koskevien olennaisten tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihtamista.

VI luku – Loppusäännökset

Tätä lukua muutettiin vain vähän verrattuna 26. tammikuuta annettuun tarkistettuun valtuutukseen.

IV. LOPUKSI

Puheenjohtajavaltio katsoo, että tämän ilmoituksen lisäyksessä I oleva alustava yhteisymmärrys tarjoaa pätevän ja tasapainoisen sääntelykehyksen alustatyölle.

Se antaa alustatyötä tekeville henkilöille vahvan suojan virheellistä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi luokittelua vastaan, siinä puututaan automatisoituihin seuranta- ja päätöksentekojärjestelmiin liittyviin haasteisiin ensimmäistä kertaa unionin lainsäädännössä ja säädetään läpinäkyvyydestä ja näiden järjestelmien käytöstä, se tekee alustatyöstä avoimempaa myös rajatylittävissä tilanteissa ja siinä säädetään alustatyötä tekevien henkilöiden edustajien vahvemmassa roolista.

Toisaalta se tarjoaa selkeän sääntelykehyksen, joka edistää jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamista, mikä antaa työtä välittävälle digitaalisille alustoille niiden tarvitsemaa oikeudellista varmuutta ja edistää siten työtä välittävien digitaalisten alustojen kestäväää kasvua.

Samalla 8. helmikuuta hyväksytyssä alustavassa yhteisymmärryksessä kunnioitetaan yleisnäkemyksen henkeä, ja se vastaa monilta osin pysyvien edustajien komitean 26. tammikuuta 2024 antamaa tarkistettua valtuutusta.

Puheenjohtajavaltio pyytää ministereitä antamaan mahdollisuuden tälle merkittävälle säädökselle, jolla puututaan esimerkiksi moniin työpaikan digitaaliseen vallankumoukseen liittyviin riskeihin, ja olemaan viivyttämättä sen voimaantuloa enempää.

Neuvostoa pyydetään

- hyväksymään tämän ilmoituksen lisäyksessä 1 oleva lopullinen kompromissiteksti ja
 - valtuuttamaan puheenjohtajavaltio lähettämään Euroopan parlamentin työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan puheenjohtajalle kirjeen, jossa vahvistetaan, että jos Euroopan parlamentti hyväksyy ensimmäisen käsittelyn kantansa SEUT 294 artiklan 3 kohdan mukaisesti juuri siitä kompromissitekstin muodosta, joka on tämän ilmoituksen lisäyksessä (molempien toimielinten lingvistijuristien tarkastuksen jälkeen), neuvosto hyväksyy SEUT 294 artiklan 4 kohdan mukaisesti Euroopan parlamentin kannan, ja säädös hyväksytään siinä muodossa, joka vastaa Euroopan parlamentin kantaa.
-